

KUSTBON

№ 20

Utgiven av Svenska Folkförbundet.
Redaktör: Andreas Stahl, Riddaregatan 3, Reval.

10 okt.

Folke E. Bökman.

I september hade vi ett kärt besök från Stockholm. Estlandssvenskarnas välkände, gode vän direktör Folke Bökman, gladde oss då med sitt beök.

Direktör Bökman är en mycket berest man, och den varmhjärtade svensketsvän han är, har han icke försummat att uppsöka de svenska kolonier han kommit åt under sina många resor, som sträckt sig över hela jordklotet. Det var därför av stort intresse för oss att få samtala med denne vår vän, ja hjälpare. „Kustbon“, Birkas, biblioteken, alla stå i stor tacksambetskuld till vännen Bökman.

Under den trevliga samvaron i Reval talades naturligtvis om det allsvenska arbetet och först och främst om våra planer: vårt blivande gymnasium, Kustbons framtida och våra svenska folkskolor. — Förde sistnämnda hade direktör Bökman medfört en stor mängd litteratur, bestående av böcker,

journaler och tidskrifter, även fotbollar för en del skolor samt för Korkis skola t.o.m. en radioapparat. Här uttalas bara ett enkelt, varmt tack för gåvorna. Vännen Bökman är högst intresserad av all verksamhet och säger berömmande om oss, att den svenska kolonien i Estland är den, som mest håller fast vid det svenska språket och förbindelsen med moderlandet. I direktör Bökman komma vi alltid att ha ett gott stöd, och vi estlandssvenskar minnas med tacksamhet sådana vännar.

Tack för senast!
Kustbo.

Den sista nämnes icke mera...

I en skrivelse från Hapsals magistrat till „Stadthalterregierung“ av år 1784 heter det bland annat: „För hundra år sedan funnos tvenne predikanter härstädes, en i den tyska och en i den estniska församlingen ävensom för den lilla svenska församling, vilken sedan tio år finnes härstädes...“ Den sista nämnes icke mera under nittonde århundradet, tillägger Deutsches Kirchenblatt (utkommer i Reval), ur vilket blad det citerade är hämtat.

I Svenska Estland finns det även andra orter, där den sista icke nämnes, men där den i alla fall bör nämnas. På grund av ortens avskilda läge från andra svenskorter voro barnen i Korkis och Wichterpal hänvisade till estnisk skola de första 4 decennierna efter det här i socknen Kors infördes regelbunden skolundervisning Prästerna där brydde sig visst icke om den lilla svenska folk-

spillran där på kusten (nä icke så liten då, bortåt 500 personer) eller varför har man annars hela tiden tröskat på med estnisk konfirmationsundervisning här för svenskbygdens barn. Nu framhåller man på kyrkligt håll att barnen gott kunna estniska och därför får det gå som det går. Men vem frågade för 50 år tillbaka, när barnen begynte sin skolgång om de kunde estniska? Vem tog då hänsyn till det, att de icke kunde det?

Sent omsider fick W. och K. svensk skola. Hjälpen kom för sent, men den kom ändå. Genom mycken uppoffring av tid, krafter och pengar från enskilda och föreningar har arbetet kunnat hållas uppe. Man har fått gå och lida för gamla försummelse, syndar, om man så vill. Det är klart, att här måste ske en ändring. Nu stå vi och klappa på, och fordra arvet tillbaka, vi fordra med arvets rätt för ungdom, som har besökt svensk skola i K. och W., svensk konfirmationsundervisning.

Prosten E. Petzäll har visat mycken förståelse för saken. Den 17 juni höll prosten Petzäll åter svensk gudstjänst i såväl W. som K. Prästen i Kors, en man, på modernet av svensk börd, har även vaken blick för saken. Vi hoppas, att man på kyrkligt håll nu även förstår skolans ställning och löser frågan till svenskarnas fördel.

I St. Mattias kyrkans sakristia, så skrev pastor Brasche till undert. för fyra år tillbaka, förvaras ett altare målat med röd svensk färg. Enligt folksäggen fingo svenskarna här vid detta altare nattvard, under

det församlingen sjöng huvudsången.

Ett sådant svenskt altare har funnits även i Kors. År 1922 (?) fördes det till museet i Dorpat.

Må arvet och minnena från det svenska sporra oss till att bevara svenskt, vad svenskt är.

Alex. Samberg.

Riksdagen.

Måndagen den 1. okt. började riksdagens höstsession Talmannen Einbund höll ett sakligt och varmt anförande till kammaren och erinrade om de uppgifter, som komma att upptaga den laggivande församlingen under denna session samt uppmanade till enighet och fruktbringande arbete för fosterlandets väl och förkovran.

Nästa fråga på dagordningen var regeringens meddelande om de lagförslag som den önskar framlägga. Icke mindre än 66 förslag vänta i portföljen och i kommissionerna, så det blir ej brist på arbete.

Riksäldesten J. Tönissons tal och meddelanden tog oppositionen som regeringens program, vilket gav anledning till anfall och debatter.

Som bekant understödes regeringen av 4 partier: av agrarerna folkpartiet, arbetspartiet och nybyggarna; av de andra partierna stå socialdemokraterna och rysarna i öppen opposition och det kristliga folkpartiet och tyskarna hava hållit sig neutrala.

Oppositionen kan i bästa fall f. n. samla 40 röster mot 60, men man kan nästan säkert förutsäga att den Tönissonska regeringen ej mera kan räkna på långt liv, ty koalitionen spränges kanske ännu före årets slut, då partierna önska sig fria händer för den kommande valagitationen. Nyvalen komma att ske i slutet av maj eller i början av juni nästa år.

Oppositionen framhåller att regeringen gjort för litet för att förbättra industriarbetarnas ställning, har icke löst bostadsfrågan i städerna osv., även jordbrukarna göra, med anledning av missväxten på flera orter i år och brist på utsäde, några anmärkningar åt jordbruksministern. Icke ens riksäldestens vällyckade Sverige besök blev utan anmärkning. I det de övriga partierna medgiva att allt gått lyckligt och väl, är

oppositionen icke nöjd, då den icke rådfrågats.

Efter denna inledning voterar kammaren regeringen förtroende med stor majoritet och övergår till dagordningen.

Svenskarnas representant H. Pöhl gått in i riksdagen.

Som bekant hade svenskarna vid det föregående riksdagsman-
navaldet slutit valförbund med det kristliga folkpartiet på villkor att, om två kandidater i Hapsals distrikt, där de flesta svenska röster avgåvos, ej bliva valda, svenskarna garanteras möjlighet att komma in senare. Nu har partiet omsider infriat sitt löfte.

Sveriges riksbank — världens äldsta bankinstitut.

Ur Bankärsboken för 1928: utgiven av Svenska bankmannaföreningen, ha vi hämtat följande, rörande Sveriges Riksbank:

Sveriges Riksbank är icke blott världens äldsta centralbank utan även dess äldsta bankinstitut. Den startades ursprungligen som enskilt företag år 1656 av en ämbetsman J. Palmstruch, men övertogs 1668, sedan den gjort bankrutt på grund av att den släppte ut flera sedlar än den förmådde inlösa av staten, och blev „Riksens Ständers Bank“.

År 1727 återupptogs sedelutgivningen, Denna sedelutgivning tillkom ursprungligen genom lån till staten, och sedlarna kunde alltså betraktas som ett slags depositionsbevis.

Riksens Ständers Bank var i mer än hundra år landets enda bank. Sedermera uppkommo enskilda banker, de s. k. disconterna, som visserligen voro enskilda banker, men som dock hade antingen kronan eller Riksens Ständers Bank som delägare. Den första av dessa inrättades i Stockholm år 1773. Deras uppgift var att tjäna som sedelpridare genom sin lånerörelse ute i landet.

I början av 1800-talet måste emellertid Riksbanken inställa sedelinlösningen (1818). För lättande av de härigenom uppkomma svårigheterna uppgjordes 1823 ett förslag till lag, enligt vilket enskilda banker, utan beroende av Riksbanken, skulle få upprättas efter av k. m:t erhållet tillstånd.

Denna lag trädde också i kraft år 1824.

År 1846 började Riksbanken diskontera inhemska växlar och tio år senare infördes bestämmelser, varigenom räntan, som hittills varit fastställd för en tidsperiod av tre år, bestämd av riksdagen, började fastställas av bankfullmäktige. Detta var av synnerligen stor betydelse, då det möjliggjorde en discontopolitik. Under 1860-talet infördes de moderna formerna för in- och utlänning Sedan 1897 är emellertid inlåningsräntan avskaffad i vad det icke gäller företag, som diskontera sina växlar hos Riksbanken. Dessa ha fortfarande rätt att ha giroräkning med ränteberäkning.

Underjordisk gasledning i London springer och vällar panik.

En svår explosion, som i minuten återkallar den hotande eldsvådan i det underjordiska kabelnätet, ägde i torsdags eftermiddag rum i en av de stora gashuvudledningarna, vilka korsa Picadilly Girkus, Med ett öronhedövande brak, som om någon avfyrat ett kanonskott underjordytan, remnade asfalten långa sträckor, och blåa lågor slog upp ur sprickorna, varjämte en kvävande gaslukt kändes och hela Picadilly Cirkus insveptes i en mörk, illaluktande rök. Flera stora skyltfönster sprungo sönder, och gripna av panik rusade folk åt alla håll, obekymrade om den starka trafiken, som från alla delar av staden löper samman här i Londons centrum, En blomsterförsäljerska, som stod på en refuge över en undergroundstation, försvann i en röksky och hittade sig själv och sina blommor flera meter borta från den plats, där hon förut stått.

Omedelbart efter explosionen såg man abetarna från det underjordiska banarbetet störta upp ur jordens inre, halvt bedövade av gas och skräckslagna. Brandkåren, som genast alarmerades, företog stor utryckning och genom det trafikkaos, som uppstått på den annars så välordnade Picadilly Cirkus banade, sig ambulansvagnar och brandsprutor fram till olycksplatsen, kring vilken en större polisstyrka nästan omedelbart slagit en tät och ogenom-

tränglig ring. Försedda med gasmasker och asbestkläder begåvo sig brandsoldaterna ner i jordens innandömen och ner i de underjordiska kanalerna, där man varit sysselsatt med arbeten för en ny underjordisk station. Inom några minuter hade de fört ett tiotal medvetlösa arbetare upp i dagsljuset.

Dessa fördes omedelbart till det närbelägna Charing Cross sjukhuset, där man dess bättre fann att någon fara för deras liv icke förelåg. De flesta voro endast bedövade av gasen, och endast ett par hade ådragit sig några lättare krossår.

Hur olyckan skett, vet man ännu icke. Sannolikt har det uppstått någon läcka i ett av de stora huvudören, och på ett hittills outrett sätt har den utströmmande gasen antänts.

Sovjetrysslands annexion av Frans Josefs land.

Oslo, 29 sept. (Sv. Dbl.) Det har inlupit meddelande från Moskva om att isbrytaren Krasin har nedlagt depå på Kap Neale på Frans Josefs land, hissat Sovjetrysslands flagga där och tagit landet i besittning för Ryssland. Vidare har det utkommit en broschyr, vari man förfäktar den gamla utslitna idén om att de länder, vilka gränsa till polarhavet, skola dela detta hav mellan sig efter de områden, som begränsas av raka linjer från nordpolen till resp. lands ytterpunkter. För Rysslands del skulle detta bli ungefär halva polarhavet. Ryska vetenskapsmän ha samtidigt börjat utlägga sin regerings dekret av den 15 april 1926 därhän, att icke allenast öar och land, såväl upptäckta som oupptäckta, inom polarsektorn skola vara ryska utan att även packisen skall anses som land och därmed som ryskt territorium.

Norges Handels- og Sjöfartstidende knyter här till den anmärkningen, att meddelandet om annexionen av Frans Josefs land är något egendomligt, då detta ju icke är ett nyupptäckt land utan har varit känt under långa tider. Det är vidare ett faktum, att norr-
männen äro de enda, som hittills haft ekonomiska intressen på Frans Josefs land, och därest rysarna verkligen ha för avsikt att ockupera ögruppen, måste norr-

männens hävdvunna rättigheter fullt ut respekteras. En ockupation av ingenmanslandet Frans Josefs land ger icke ryssarna befogenhet att beröva en annan nation dess gamla rättigheter. Vad beträffar uppgiften, att Ryssland skall kunna betrakta även packisen som rysk egendom, hävdar tidningen, att ingen naturligtvis kan äga packisen ute på det stora öppna havet. Havet är fritt, och detsamma måste uppenbarligen packisen vara. Norge måste nu som alltid, skriver tidningen, hävda principer om havets frihet och kan icke gå med på att det företages inskränkningar, vilka gå ut över gamla norska förvärvsgrenar.

Hbl.

Svenska kyrkklockor till Amerika ock Indien. Den nya Gloria Dei Church i Providence, Amerika, har nyligen erhållit nya kyrkklockor från Sverige, skänkta av Axel E. Johnson. Klockorna väga 800 kg. och äro gjutna i Stockholm av firman K. G. Berg-holtz & Co.

Från samma firma är nu också på väg till Indien en ny kyrkklocka, som skall uppsättas i den lutherska kyrkan i Rangoon, vilken i april firade sitt 50-årsjubileum. Klockan har inskriptioner på engelska och tamuliska språken.

Kapten Mariano måste opereras på nytt.

Kapten Marianos utskrivning från Sophiahemmet i Stockholm och avresa till Italien har uppskjutits på obestämd tid. Det har nämligen visat sig nödvändigt att företaga en extra operation i det amputerade benet för att kunna anbringa protesen. Denna operation har man hittills måst uppskjuta, då det förfrusna benet varit starkt infekterat och såret efter amputationen orent. Som bekant utfördes denna redan ombord på Citta di Milano av fartygets italienska militärläkare, och vid Marianos ankomst till Stockholm såg såret ganska betänkligt ut.

Emellertid har kapten Mariano under den senaste veckan kryat till sig högst avsevärt, och då infektionen nu synes vara övervunnen, torde han komma att inom den närmaste tiden underkasta sig den kompletterande operationen,

varigenom han får en ordentlig trampyta för sin konstgjorda fot. Hans allmänna hälsotillstånd har för övrigt på senaste tiden så kraftigt förbättrats, att han har goda utsikter att kunna återbördas till sitt hemland vid full vigör, oaktat han fortfarande är nedstämd av de ohyggliga minnena från vandringen över isflaken.

Från utlandet:

Den 30 september ägde en allvarlig sammanstötning rum i Berlin mellan kommunisterna och polisen, varvid polisernas battonger kommo till användning. Med stor möda lyckades polisen skingra demonstraterna, varvid ca 40 personer blevo sårade, av dessa tre svårt. 80 personer arresterades-

Även från Hamburg ingingo medelanden, om svårartade sammanstötningar mellan kommunisterna och „Reichsbanner“-föreningen, varvid en person dödades och 8 svårt skadades. Inalles skadades lindrigare ca 100 personer.

Även Australien, som inte förut mycket har låtit höra av sig, har smittats av den moderna kamplystande. Enligt tillförliga medelanden utkämpas sålunda regelrätta gatustrider i Mellbourne mellan hamnarbetare och polisen; även militär har utkommenderats. Förbunds presidenten har betonat att det är fråga om ingenting mindre än laglig regering eller pöbelvälde.

Riksföreningens för svenskhetens bevarande i utlandet årsbok för året 1928 har uttkom och uppmanas föreningens härvarande medlemmar att avhämta den från Riddaregatan 3 härstädes.

St. Mikael församlingen.

14. okt. Skördfest.

Högmässa med nardtvardsgång på Lilla Rågö kl. 10 f. m.

I Reval kl. 10,30 f. m. predikar lektor Pöhl.

21. okt. 20. eft. Tref.

Högmässa kl. 10,30 f. m. i Reval.

Första inhemska Försäkrings-Aktiebolaget
EESTI LLOID

Reval, Långgatan (Pikk) 11. Tel. 6-24 & 17-03

LIVFÖRSÄKRING

BRANDFÖRSÄKRING

TRANSPORTFÖRSÄKRING

OLYCKSFALLFÖRSÄKRING

De av bolaget hittills utbetalade skadesummorna belöpa sig till över

över hundra millioner cent.

Ett bevis på till vilken oskattbar nytta försäkring är, därför

**Försäkra Edert liv och Eder
egendom medan tid är!**

HANSA

STOCKHOLM

Eget kapital

Kr. 6.000.000

FÖRSÄKRINGSRÖRELSE

Avdelningskontor i REVAL:

S. Karja tän. 9.

SVEABLANDNING

främsta plasten. Partiförsäljare:
ENGWALL HELLBERG Aktiebolag, Gelle.

A.-B. BJÖRKLUNDS

Nejlkeodlingar i Hammar, KRISTIANSTAD

Landets största specialodling i sitt slag:

NEJLIKOR

i alla variationer erhållas hos varje blomsterhandlare i riket

STORA HOTELET, Linköping.

Innehavare: Fru JENNY KLINGBOM.

Post-, telegram- & telefonadress: Stora Hotellet, Linköping Intern. hotellcode. 38 rum med 50 bäddar. PRISER: Enkelrum från 5.— kr. Dubbel rum fr. 10.— kr. Lunch fr. 2:50 kr. Middag fr. 3.— kr. Supé fr. 3.— kr. Sprit — Vin — Öl.

NORRKÖPINGS APOTEKES MINERALVATTEN-AKTIEBOLAG

Grundat 1874

Sveriges äldsta Mineralvattenfabrik
Kontor o. Fabrik: Repslagareg. 31,
NORRKÖPING

Aktiebolaget

GESTRIKLANDS YLLFABRIK JÄRBO.

Sporttyger, melerade Filtar,
Vadmal och Korderoj.
Goda kvaliteter och billiga priser.

SVEDALA

Tegelmaskiner,
Grävmaskiner,
Stenkrossar,
Vägbyggnadsmaskiner,
Betonblandare,
Torvmaskiner,
Bränslekrossar för torv, koks
och kol,
Pulveriseringsmaskiner,
Vindsiktar,
Torktrumlor,
Brikettpressar,
Transportapparater,
Rullager, Rallvagnshjul,
Skottkärrehjul,
Kokillgods,
Sågjutgods.

Aktiebolaget

Åbjörn Anderson

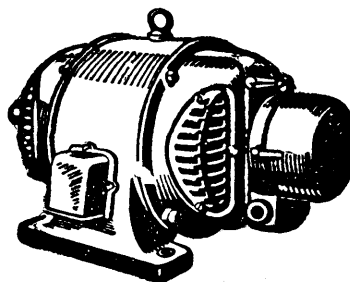
Post- & Telegrafadr. Rikstelefon:
SVEDALA, GJUTERIJET. 52, 76, 203, 4. 608 183.

REPRESENTANT CARL JÖNSSON

Postkast 38 REVAL Telef. 1536

MILITAR EKIPERINGS A.-B. (MEA)

Hamngatan 3A **STOCKHOLM** Norrmalmstorg
Rekommenderar sina förstklassiga färdiga HERRKLÄDER, HERR- & DAMSKRÄDDERI.
Uniforms- och Sportartiklar för segling, ritt, automobilsport etc. etc.

ASEA-MOTORER

TRANSFORMATORER OCH
APPARATER FÖRSÄLJAS

av

El. Büro LINKE & MARTINSON
Kinga tän. 10, Reval.

UPSALA-EKEBY AKTIEBOLAG

Telegramadress. Postadress. Telef. UPSALA,
EKEBY UPSALA EKEBYBRUK Riks 90 Allm. 92
Kakelugnar, Öppna spisar Väggbeklädnads-
plattor Keramik, Mur- & Taktegel Glasera.
Fasadtegel Dräneringsrör.

BILJETTER med tåg och båtar i hela världen.
SOVPLÅTSBILJETTER

Hjälp och råd vid PASSVISERINGAR RESGODS-
FÖRSÄKRINGAR MYNTVÄXLING

A.-B. Nordisk Resebureau
Göteborg — Stockholm — Malmö

Betald annonsplats

Den Gyllene Freden

Vid Järntorget, Stockholm
Riks 80 29.

Jönköpings stads och läns sparbank.

Stiftad 1831.

Huvudkontor i JÖNKÖPING. Avdelningskontor
i Jönköping, Huskvarna, Norrahammar, Små-
lands Taberg.

Tèafton

Anordnas å Svenska skolan,
Riddaregatan 3,
onsdagen den 17 oktober
kl. 7 e. m.

Omväxlande program!

S. O. V:s syförening

börjar sitt arbete torsdagen den
11 oktober kl. 6 e. m. å
Svenska skolan.

SHELL
BENSIN OCH
SMÖRJOLJOR

använder varje ekonomisk motorman
SVENSK-ENGELSKA MINERALOLJE A.-B.

De Förenade Spetsfabrikernas Försäljningskola
Tel. 771-08 Grevturegatan 13
(Hörn-butiken) NORR 19203

Specialaffär för Spetsar och Broderier. — Rikt ur-
vil av Vadstenaspetsar. Motiv och Kragar. Be-
ställningar å linneutstyrlar. Order till landsorten
expedieras omgående.